

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Хроніка. Всеукраїнська науково-практична конференція в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені І. Франка (20–22 вересня 2011 р.).

У парадигмі сучасних гуманітарних знань проблема мовної, зокрема й міжкультурної комунікації посідає важливе місце, тому наукові заходи, що присвячені названій проблемі, видаються особливо актуальними.

На конференції «Мова. Культура. Взаєморозуміння», що відбулася в Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка 20–22 вересня 2011 року, було виокремлено актуальні напрямки зазначеної глобальної проблеми, що мало відповідну презентацію на пленарному засіданні та в проблематиці виокремлених для роботи секцій.

Цю конференцію готували не лише дрогобицькі науковці: співорганізатором виступила кафедра української мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Така співдружність і співпраця науковців Заходу і Сходу видається продуктивною. Звичайно, найбільше гостей у Дрогобич прибуло саме з Харкова – 16 учасників. Окрім того, у ній взяли участь, безперечно, учені з Дрогобича, а також із Києва, Дніпропетровська, Сум, Львова, Тернополя. Прибуло близько 30 гостей.

Урочисту частину пленарного засідання відкрив проректор із наукової роботи *М.В. Чернець*, який коротко, але ґрунтовно розповів про наукові здобутки ДДПУ ім. І. Франка за останні роки і побажав учасникам конференції плідних дискусій. Із вітальним словом перед учасниками конференції виступив і декан факультету романо-германської філології професор *В.П. Кемінь*, нагадавши науковому зібранню про тих знаних філологів, які працювали в стінах ДДПУ ім. І. Франка.

Після цього почалася робоча частина Пленарного засідання, яке було доручено вести професору *Т.А. Космеді*.

Із великим зацікавленням було сприйнято доповідь д-ра філол. наук, професора, чл.-кор. НАНУ *С.Я. Єрмоленко* на тему «Сучасний підручник з української мови: соціокультурний запит і пропозиція», у якій наголошувалося, що підручник залишається важливим компонентом національної культури в її гуманітарному аспекті. Було зауважено, що активний процес підручничотворення в сучасній Україні стимулює удосконалення фахової підготовки вчителів, вироблення практики працювати з альтернативними навчальними джерелами. *С.Я. Єрмоленко* наголосила, що великим на сьогодні є соціокультурний запит на новітні підручники саме з української мови, у яких унаочнено мотивацію вивчення державної мови як консолідуючого чинника суспільства, як основи українознавства, а повернення українців до рідної мови, соціокультурний запит на підготовку україномовних фахівців, які працюють у різних галузях, становить особливі вимоги до інформативності, комунікативної доцільності й мовностильової досконалості текстів підручника.

Проблему, що стосується якості нових підручників, але вже для студентів вищих навчальних закладів продовжили д-р філол. наук, проф. Л.П. Васильєва (Львів) і д-р філол. наук, проф. Л.В. Струганець (Тернопіль). *Л.П. Васильєва* зокрема зауважила, що принципи комунікативного навчання суттєво видозмінили і вдосконалили процес викладання іноземної мови, дали змогу по-новому обґрунтувати системний підхід до формування лінгвістичної, професійної, формально-логічної, паралінгвістичної, а також лінгвосоціокультурної компетенції у викладанні іноземної мови, ролі національно-культурного чинника в цьому процесі з огляду на національномовну специфіку. Застосовуючи наочні засоби, на основі власного педагогічного досвіду *Л.В. Струганець* проаналізувала особливості формування мовної особистості вчителя-словесника на заняттях із «Культури мови», схарактеризувавши змістовні модулі навчального курсу і репрезентувавши специфіку організації навчальної діяльності. Професор наголосила на значенні інтеграції культуромовного, особистісного і соціокультурного аспектів у мовній освіті майбутніх педагогів.

Другий цикл доповідей пленарного засідання стосувався різноаспектного дослідження тексту (дискурсу). Д-р філол. наук, професор *Ф.С. Бациевич* репрезентував доповідь «Пресупозиції і абсурдний художній текст», розглянувши проблеми абсурдизації художніх текстів за допомогою використання прийомів умисного девіативного формування пресупозицій слів, словосполучень, мовленнєвих актів і мовленнєвих жанрів у спілкуванні. Автор доповіді розмежує типи семантичних і прагматичних пресупозицій. Доповідь викликала особливу увагу і зацікавлення не лише завдяки ґрунтовним теоретичним міркуванням, але й завдяки яскравим прикладам, що добре сприймалися аудиторією. Проблему, розпочату професором *Ф.С. Бациевичем*, продовжила розглядати канд. філол. наук, професор *О.А. Олексенко* (Харків), яка свою доповідь присвятила аналізу стилю сучасних постмодерністів з огляду на їх креативність стосовно використання так званих лексико-словотвірних ігрем, що також можуть робити текст і абсурдним, і жартівливим, й іронічним, породжуючи девіації, порушуючи чинну мовну норму. Проблема мовної норми знайшла подальшу презентацію в доповіді канд. філол. наук, ст. наук. співробітника Інституту української мови НАНУ *Г.М. Сюти*, яка торкнулася важливого і на сьогодні не опрацьованого питання, що стосується змісту поняття «поетична норма» в системі категорій лінгвостилістики; дослідниця спробувала визначити параметри поетичної норми і встановити критерії її відмежування від норми літературної.

Третя проблематика пленарного засідання стосувалася безпосередньо аналізу відповідних форм і видів процесу комунікації. Д-р філос. наук, професор *Т.І. Біленко* (Дрогобич) поділилася зі слухачами своїми міркуваннями щодо сутності діалогу як основної форми комунікації, а д-р філол. наук, професор *Т.А. Космеда* (Дрогобич) зосередила свою увагу на явищі автокомунікації: спілкуванні Ego і Alter Ego – проблемі пізнання власного «Я». Ego і Alter Ego розглянуто широко в системі сучасного гуманітарного знання.

Пленарне засідання закінчилося обговоренням доповідей, дискусією щодо сучасного підручника, мовної норми і параметрів абсурдного тексту.

На секційних засіданнях було продовжено огляд проблем, розпочатих на засіданні пленарному, зокрема особливе зацікавлення викликала доповідь канд. філол. наук, доцента *І.В. Тимченко* (Харків) «Чинники оптимізації й модифікації сучасної української літературної мови в аспекті проблем міжкультурної комунікації». У доповідях канд. філол. наук, доцента *О.А. Малахової* (Харків) та харківських аспірантів *Н.А. Карпенко* й *Л.М. Саліонович* висвітлювалися актуальні питання, пов'язані із гендерною лінгвістикою. Доцент *Ю.М. Лебеденко* (Харків) на матеріалі художніх текстів поетів-романтиків схарактеризувала орнітосимволи як складові образу *України*, а канд. філол. наук *І.М. Серебрянська* (Суми) доповідала про кількісне сприйняття зірок як стереотип етнокультурного мислення в мові української прози ХХ ст. Символика образу *орла* у творчості українських і російських романтиків була предметом виступу канд. філол. наук, доцент *С.Є. Гайдуч* (Дрогобич). Типи інтертексту в козацьких літописах репрезентувала аспірантка *Ю.О. Шнак* із Харкова. Проблеми перекладознавства в аспекті досягнення адекватності в перекладах було розглянуто в доповіді канд. філол. наук, доцента *Л.О. Прими* «Поема Шевченка «Кавказ» у німецькомовній інтерпретації» (Дрогобич).

Активно обговорювалися питання дослідження паремійного фонду, зокрема викладач *Б.М. Юськів* (Львів) схарактеризувала концепт *правосуддя* в паремійній картині світу українців, а *О.Б. Ляховин* (Дрогобич) – концептосферу *подорож* в українському, російському та німецькому паремійному фонді. Узагальнену доповідь про потенції паремій для дослідження комунікативної лінгвістики подала канд. філол. наук *Т.Ф. Осіпова* (Харків), а про субстандартну фразеологію на матеріалі художніх текстів постмодерну доповідала докторантка *О.С. Таран* (Харків), аспірантка *О.А. Ільченко* (Харків) сфокусувала свою увагу на аналізі метафоричних словосполучень економічного дискурсу преси ХХІ століття.

Мовний пуризм крізь призму поглядів українських науковців у діахронічному аспекті проаналізувала аспірантка *Н.М. Карікова* (Харків), а канд. пед. наук, доцент *І.П. Михайленко* (Дрогобич) розповіла про українську діаспору та її вплив на розвиток загальнолюдських цінностей культури.

Зважаючи на 155-річницю від дня народження Івана Франка, підготували свої доповіді аспірант *М.Й. Матковський* (Дрогобич) на тему «Культура вербальної взаємодії (за творами Івана Франка)» та науковий співробітник Інституту франкознавства ДДПУ імені Івана Франка *М.Є. Зубрицький* – «Колір як засіб зображення (на матеріалі «малої прози» І. Франка та творів О. Кобилянської «Через кладку» і «Земля»)».

На конференції обговорювалися і граматичні теми, зокрема категорія відмінка в аспекті аксіологічної прагмалінгвістики (канд. філол. наук *О.В. Халіман* – Харків), сполучуваність іменників збірності з дієсловами (аспірантка *Ю.Є. Манохіна* – Харків), проблема становлення називного речення в українській мові за концепцією Ю. Шевельова (*К.Д. Каруник* – Харків) і семантико-синтаксичні особливості складних речень у прозі Павла Загребельного (докторант *Н.М. Чернушенко* – Харків). Усі доповіді активно обговорювалися, велася плідна дискусія.

На підсумковому пленарному засіданні виступили голови секційних засідань. Було прийнято Ухвалу, де зазначалося, що конференція «Мова. Культура. Взаєморозуміння» має актуальну проблематику, усі доповіді підготовлено на належному рівні. Ця конференція повинна би стати регулярною і проводитися раз на два роки. Висунуто пропозицію на майбутнє в межах конференції провести круглий стіл, присвячений проблемі сучасного підручника.

Учасники висловили подяку за організацію наукової частини конференції, підготовку збірника її матеріалів, а також за культурну програму, адже вони побували в Нагуєвичих – садибі Івана Франка, а також взяли участь у святкуванні Дня міста, що за традицією відбувається в Дрогобичі 21 вересня.

*Професор, д-р філол. наук Т.А. Космеда (Дрогобич),
професор, канд. філол. наук О.А. Олексенко (Харків)*